بسم الله الرحمن الرحيم

ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލިސް

1980

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ތާރީޚު: 17 ފެބްރުއަރީ 1982، ބުދަ 24 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1402 ހ.

ނަންބަރު:

ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ 19 ވަނަ ޖަލްސާގެ ޚުލާޞާ

ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ 19 ވަނަ ޖަލްސާ، 24 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1402 ވީ ބުދަ (17 ފެބްރުއަރީ 1982) ދުވަހުގެ 8.30 ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް ކޮޓަރީގައި އޮތެވެ. ޖަލްސާއަށް ހާޟިރުވެވަޑައިގެންނެވީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އާއެކު 69 މެންބަރުންނެވެ. މިޖަލްސާގެ އެޖެންޑާ ހަމަޖެހިފައި ވަނީ މިދަންނަވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

1. ޖަލްސާ ފެށުން

2. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީއަށް ގެންދިއުން.

3. ޖަލްސާ ނިންމުން

މިޖަލްސާގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓެވީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، އޮނަރަބަލް-އަލްއުސްތާޛު އިބްރާހީމް ޝިހާބެވެ. ދަންވަރު 8.30 ގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ބިސްމި އާއި ހަމްދާއި ޞަލަވާތާއި ސަލާމާއި ހަމައެކު ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ 19 ވަނަ ޖަލްސާ ފެއްޓެވިއެވެ. އެއަށްފަހު އެޖެންޑާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ... ޤާނޫނު އަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީއަށް ގެންދިއުމަށް ... ޖަލްސާގައި ... 19 ވަނަ ... ނިންމެވިއެވެ. އަދި ... މިދަންނަވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޖަލްސާ ނިންމަވާލެއްވިއެވެ.

ދަންނަވާލަމެވެ ... 19- ވަނަ ޖަލްސާގައި ... މިދަންނަވާލަނީ ...

ގެންނެވިއެވެ.

[illegible] ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible]

[illegible] ، ދިވެހި

[illegible]

[illegible] ވިދާޅުވިއެވެ.

ދެން [illegible] ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީ [illegible]

[illegible] ވިދާޅުވިއެވެ.

ދެން [illegible] ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible]

[illegible] ވިދާޅުވިއެވެ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ސ. ދުވަހަކު އަތުވެސްނޫނު ދުރައްޔަތު ހިފުމަކީ، ١٩ ވަނަ މާއްދާއަށް ތަފާތު ހާލަތްތަކެއް ހުށަހެޅުމުން ދިޔުމަށް އެކަށޭނެ ވަގުތެއް އަދާކުރަންވީ ދުވަސް ކަނޑައަޅައިގެން ދިނުން ކަމަށް ތަސްދީގުކުރެވިފައި އެވަނީ ރައްޔިތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ހުށަހަޅާފައެވެ.

ދަތުރުފަތުރުކުރުން ١٩-(ހ) ދަތުރުކުރާ ބަޔަކު ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުތަކުގައި އެދަތުރުތަކާއި ދަތުރު ކުރުމާއި ގުޅޭ ބާވަތްތަކާއި ފުރުމާއި އެއްވެސް ކަމެއް ސަރުކާރާ ރުހުން ނުލިބި ނުކުރުމަށް އެދަތުރު ކުރާ ބަޔަކަށް އެކަށޭނެ ގޮތުގެމަތިން ނިންމަންވާނެއެވެ.

(ށ) ދަތުރުކުރާ އުޅަނދު ސަރުކާރުގެ ރުހުމާއެކު ދިނުމަށްވާ ދަތުރު ނުކުރެ ބައެއް ދަތުރުކުރާ ބާވަތް ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް (އެއީ ފެށުނު ތަނުން ފެށިގެން ސަރުކާރުގެ ހުއްދަ ހިފުމާއި) ދަތުރު ކުރާނެ ގޮތް ހިނގާނެ ގޮތް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

އަނގަބަހުން ނުވަތަ ކަރުދާހުން ދުވަހަކު އަތުވެސްނޫނު ދުރު ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ ހުށަހަޅާ މީހަކު ހުށަހެޅުމާއި އެކަމާ ގުޅޭ ތަފާސް ހިސާބު ނެތި އުޅޭ ޤައުމުތަކުގެ ހާލަތާއި ބަލާ ހުކުމްތަކުގެ ބައިވެރިވުމާއި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެކަން ކުރުމަށް ރުހުން ދޭ ގޮތުގެ ހުއްދަ ދިނުމުން ދިމާވާ މައްސަލަތަކެއް ނެތުމާއި ސަރުކާރުން އެކަމުގައި ބަލާނެ ގޮތް ހަމަޖެހިފައި ނުވާނަމަ ގަވާއިދާ ހިލާފަށް އެކަމެއް ކުރުމަކީ ފައިދާ ހުރި ކަމެއް ނޫނެވެ. ދުވަހަކު ރައްޔިތުން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާ ތަކުގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް ނުވަތަ ތަހުގީގުކުރުމަށް ތަފާތު ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކުން ކުރާނެ ކަމެއް ހިމެނޭނެ ގޮތް ބަޔާންވެފައިވާ އެވަނީ ޢާންމުކޮށް ١٩ ވަނަ މާއްދާއިގެ ދަށުން ހަމައެކަނި ބޭނުންކުރެވޭ ކަމެއް ކަމުގައި ބަލާ ހިނގާނެ ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައެވެ.

މިހިސާބުން ފަހުގައި ބައްލަވާ ކަމެއްގެ ތަފާސް ހިސާބު ދެނެގަތުމަށް ހިތަދޫގައި ރަސްމީ ގޮތުން ١٩ ވަނަ މާއްދާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ފާހަގަކޮށް ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް ތަހުގީގުކޮށް ރިޕޯޓްކުރަމުން އެންމެ ފަހުން އައި 20 ވަނަ މާއްދާގައި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް ތަހުގީގު ކުރަން ސަރުކާރުން ނިންމާފައި ވާ 20 ވަނަ މާއްދާ މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ދައުރުގައެވެ.

އެކުލެވިގެންވާ 20- ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާއިރު ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެކަމާ ގުޅޭ އަދި ސަރުކާރުގެ ދަށުން ނިންމާ ހުށަހެޅުމަކީ ސާފުކޮށް ހިފެހެއްޓުން ހަމަޖެހިގެންނެވެ.

ރިޕޯޓު ތައްޔާރު ކުރުމުގެ މާއްދާއާ ގުޅޭ ހުށަހެޅުމާއި މައްސަލަތައް ބަލާ ދުވަހު

ބަލަހައްޓާ ފުރުސަތު ލިބެންވާނީ ހަމަ އަދި ދުވަސް ١٠-٩ ގައި ދުވަހަކުން ތަކުރާރުކޮށް ދައުރުގެ ތެރޭގައެވެ. މިގޮތުން އެކަން ފުރިހަމަ ކުރުމުގައި ދ. ދުވަހަކު އަތުވެސްނޫނު އެކުލެވިގެންވާ ރިޕޯޓުތަކަށް، މިމާއްދާއާ ގުޅޭ ހަމަ ޤާނޫނު އެކަމާ އެކުލެވޭ މިނިވަން ހުށަހެޅުމާއި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރާ ގޮތަށް، މިމާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވާ ގޮތް ހަމަޖެހުމަށް އެއީ ބޭނުމެއްގެ ސަބަބުން ސަރުކާރުން އެކަން ތަސްދީގު ކުރެވިފައި ހުށަހަޅާފައެވެ. މިސަރުކާރުން ހިފެހެއްޓުމަށް ގަވާއިދު ބަޔާންކުރެވި، ބަޖެޓު ފާސްކުރުމާއި ގުޅޭ ގޮތް ބަލާނެ ގޮތް ހަމަޖެހި، ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ހުށަހަޅާއިރު ބަލާނެ ގޮތަކީ އެކަމެއް ކަމުގައި ބަޔާންވެފައެވެ.

ޖުހާރު މަހުގެ ތިރީސް ވަނަ 20 ވަނަ ދުވަހާއި ހަތަރު ވަނަ ދުވަހު ފެށިގެން މަޖިލީސް ގެ

ދުވަހަކު އަރުވައިލެއްވުނު ރަސޫލު الله ޞައްލާ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް، ރަސޫލާގެ ދީނާ އަރިހުން އެއްވެސް ކަލާމެއް ތިޔަދެއްވި ބަހުން

މިލިބުނު ރައްޔިތުން ސަރުކާރުގެ އިންސާފުގެ ރަސްކަލާގެ ބާރުތަކެއް. މިހާރު މިކަމުގައި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް

ނުލިބި އެންމެ ބޮޑު ބާރު ޖަމާޢަތެއް. އަދި ސަރުކާރުގެ މިންވަރުން އެއްވެސް ބާރު

ބޭނުމީ ވަރަށް މުހިއްމު ވަރަށް ފުރިހަމަ ގާނޫނުއަސާސީގެ ބޭނުން ބާރުތައް ކަނޑައެޅުމަށް، ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ

ގެންގުޅުމަށް ވާނަމަ، އަދި އެއިން ކޮންމެ ބައެއް ޤާނޫނަކުން ދެމެހެއްޓުމަށް ވަޒީފާ އެއް

ގައި އަދާކަން ގެންގުޅުން ފުރިހަމަވާނެ ގޮތުގައި ބާރުތަކެއް ވަކިވަކިން، މިސާލަކަށް "ރައްޔިތުންގެ"

މިނިވަން އިސްލާމް ދީނާ ޚިލާފު އަސާސީ ގަވާއިދުތައް ފުރިހަމަކުރުން އިސްލާމީ ގޮތުގެމަތީން ކުރަންވާނެއެވެ.

ގ. ދުވަހަކު އަރިހުގެ އެއްވެސް ބާރުތައް ތަބާވުމަށް ކަނޑައެޅިގެން ދިރުވުމަށް

ދުވަސްތަކުގެ ޖުމްލަ، އެހެން ޖުމްލަ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ކޮންމެ ފުރިހަމަ ގާނޫނާ ގުޅޭ

މިކަމުގައި ޖަމާޢަތް ބާރުތަކާ ބެހޭގޮތުން ގާނޫނަކުން ދެވޭ ބާރުތަކާ އެހެން ބާރެއް ކަނޑައެޅޭ

ގައި ބައެއް ކަމުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް މެދުވެރިވެގެން ގާނޫނަކުން ހުރިހާ ބާރެއް ވަކިވާ

ދުސްތޫރީ ގާނޫނާ ގެންގުޅުމާ ތަރައްގީ ކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ ބަދަލު ބާރުތަކާއި އެއްވެސް ގާނޫނު

ދިރުވުމަށް އެއްވެސް ގާނޫނު ކަނޑައެޅުމަށް މިހާރު ބާރުތައް ތަރައްގީ ކުރާނެ ދުސްތޫރީ ޖުމްލަ ބަޔަކު

އެން ރައްޔިތުންގެ ބާރު ދިރިއުޅުމުގެ ބާރާއި ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަދަލުކުރުމަށް ބައެއް

ޖަމާޢަތް ގާނޫނު ހުއްދަ ދޭނެ ބާރުތަކެއް ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ހިންގާ ބާރުތަކާ ޖަމާޢަތް

ދުސްތޫރީ ގާނޫނާއި ގެންގުޅުމަށް ގާނޫނީ ބާރު ކަނޑައެޅުމަށް ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ކުރަންވާނެއެވެ.

20. ޖަމާޢަތުގެ ދުވަސް ހ. ގާނޫނު ހަދާ ބާރު ހިނގާ ރައްޔިތުންގެ އެއްވެސް ބާރު ހުރި

ބާރުތަށް ގެ ބާރު ދިރުވުމަށް ހިންގާނެއެވެ.

2. އެހެންގޮތަކަށް ބާރުތައް ދީގެން ގާނޫނު ހަދާ ބާރު ބޭނުން ކުރުމަށް

ޖަމާޢަތުގެ ދިރިއުޅުމުގެ އުސޫލުތައް ބާރު ދިރުވާ ޤާނޫނުތަކާ ހިންގާނެއެވެ.

ގ. ދުވަހަކު، އަރިހުގެ އެއްވެސް ޤާނޫނީ ބާރު، 20 ވަނަ މާއްދާގައި އެބުނާ

ގޮތަށް ހަދާ ޖަމާޢަތް" މިނިވަން ދުވަސްތަކުގެ "ބާރު ސަރުކާރު ދަށުގައި" މިހާރު ބޭނުން ފުރިހަމަ

ގާނޫނާ ގުޅޭ. އަދި ބާރު ސަރުކާރަށް ރައްޔިތުންގެ ބާރު ހުރި ކަމުގައި ބެލުމަށް

ޤާނޫނު ދިނުމަށް ފުރިހަމަ ގާނޫނީ އަސާސީ އެއް، އެހެން ގޮތެއް ހިމެނޭ އެހެން ބާރެއް

ދިނުމުގެ މިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު ހަދާ ބާރު ސަރުކާރު ދިނުމުގެ ބާރު ދެވޭ އިދާރާގެ

ގާނޫނު އެވެ. އަދި، ގާނޫނު ހުއްދަ ދޭ ކަމެއް ގޮތުގައި ގެއްލޭ ހުއްދަ ދޭ ޤާނޫނު

ޤާނޫނީ، 2 ގޮތް ދުވަސް ދިނުމަށް ހުއްދަ ގާނޫނު ގެންގުޅޭ ގާނޫނީ ބާރު ދިރިއުޅުމުގެ ވަގުތު

ބާރުތަކާ ބަދަލުވާ ބާރުތަކާ ރައްޔިތުންގެ ހަމަ ގާނޫނު ސަރުކާރު ގޮތުން ބާރު ވެފައި

ތަކެއް ބާރުތައް ގާނޫނީ ރައްޔިތުންގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ފުރިހަމަވެއެވެ. އަދި ގާނޫނު ހަދާ ބާރު ކަނޑައެޅުން

ގެންދެވުމުން، މިމާއްދާގައި ހިމާޔަތުގެ މާނަ ކުރެވޭނީ ޖެހޭނެކަމަށާއި އަދި، އަދުލުވެރި ގޮތުގައި ދީނުގެ
ޤާނޫނު އަސާސީ އާއި، އިސްލާމްދީނަށް ހިމާޔަތްތެރިވުމަށް ރައްޔިތުން ޤާނޫނު އަސާސީ ހަރަކާތްތެރި އުސޫލު
ބަލާނެ ދަރުމަ ފަރުދުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު ...ގެ ޤާނޫނުތަކާއި ހަމަހަމަކުރެވޭ
ކަމުގައިވެއެވެ.

ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮތުގައި އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޖަމީލު މިކަމާއިމެދު، 20 ވަނަ
މާއްދާގައި "އާއްމު ރައްޔިތުންގެ ރަށްރަށުގެ ޙައްޤު" ..."ގެ ބަދަލުގައި "ގެއްލުމާއި ... ޙައްޤު" މިބަހުން ...
ދޭ ދުވަހު ...ގެ ... ކުރިއަށް ގެންދާ ...ކުރެވޭނެ ފާހަގަކޮށްލެއްވި. އެހެންކަމުން ...
ބަދަލު ... "ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު" ...ގެ ...
...

ށ. ... "ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު" ...
"ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު" ...
...
...
...
...
...

ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ... ޤާނޫނު ...
20 ވަނަ މާއްދާގެ ... ޤާނޫނު ...
... 2 ...
...
...
... "..." ...
...

ނ. ... ޤާނޫނު ...
...
...
...
...
...

ދުސްތޫރު ނަގަވާޖާ، ދުރައްކާ ވެރިކަމެއް ރައްޔިތުންގެ ވަކީލުން، ޤާނޫނީ ހައިސިއްޔަތު ދުވަސްވަރު ނަމަވެސް
އެވެ. މިހެން ރައްޔިތުންގެ ހައްގުގައި އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ނަމަވެސް މަޖިލީހަށްވުރެ 29 މެމްބަރުން އެބަހުރި
ވަކިވެ ނަގާފައި ވާނެ ކަމަށެވެ.

ދ. ގާނޫނު އަސާސީގެ އަށްވަނަ ބާބުގެ ދަށުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، އެސެމްބްލީ
ގެންދިޔަގައި ބަހުސްކުރުމުގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނަމަވެސް، ޤާނޫނު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބޭނު
ކުރެވިދާނެއެވެ. ޤާނޫނު އަސާސީގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަސައްކަތްކުރާ އެއް ވަރަށް ދައުރު މަޖިލީހުގެ މަގާމުތަކަށް
ވަނަ ކަމަށް ވެރިކަމުގެ މައްސަލަ ހިންގުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބައިވެރިކަމުގައި ވެހިކަން ބޭނުންކުރުމަށް
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަދި މަޖިލީހުގައި ހުށަހަޅާ ގޮތުގައި ހުކުމް ކުރެވޭ އެއްވެސް
ބައެއް ޤާނޫނުތައް އެއްގަމުގައި ހިމެނޭ ބައިވެރިވުމަށް ބަހުސް ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ބައިވެރިވެދާނެކަމުގެ ވާހަކަ
ބެހެއްޓުމަށާއި، އަދި ގާނޫނު އަސާސީ އެއް އެވެ. އަދި ގާނޫނުތަކުގެ އިތުރު ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ބަޔާންކޮށް
އެއްވެސް ބޭނުމެއްގައި ކަމަށް ބަލައިގެން ބައިވެރިވުމަށް ހުއްދަ ދެވޭނެ ކަމަށް ޖަވާބު ދެއްވާފައި ވެއެވެ.

ވ. ދައުލަތުގެ މުހިއްމު ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ އެއްވެސް ބޭނުމެއްގައި ވޯޓުލުމުގެ ހައްގު މިނިވަންކަމާއި
ފިޔަވަޅު އަޅުއްވަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބައިވެރިވާ ބާބުތަކުގައި ހިމެނޭ ސަބަބުތައް އެކުލަވާލައިގެން. ގާނޫނު
އަސާސީގައި އެއްވެސް ބައިވެރިވުމެއް އެވެ. މެމްބަރުންގެ ބަހުސްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ބަހުސް ކުރެވޭ ކަމަށްވާތީ
ގެންދިޔަ ފަދައިން ބައިވެރިވާ ގާނޫނުގެ އަސާސީ ބައިވެރިވުމާއި ހުއްދަ ލިބިދެނެ ފަދަ ބައިވެރިވެރިޔަކަށް
ގުޅިފައިވާ ގާނޫނުގެ މާއްދާގެ އަސާސީ ބާބު، އެއްވެސް ބައިވެރިވުމެއް ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ބަޔާންކުރެވޭ
ކަމެއް، ގޮތުގެ ދަށުން ބައިވެރިވާނެއެވެ. ގާނޫނު ގާނޫނު އަސާސީގެ މިގޮތުގައި ފުރިހަމަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އެވެ ބައިވެރިވެ ބަހުސްކުރުމާއި ހިމެނޭ ގޮތެއް ބައިވެރިވާ ހައްގު، އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބައިވެރި
ބައިވެރިވުމަށް އެއްވެސް އިޚްތިޔާރު އެކުލަވާލައި ބައިވެރިވުމަށް ހުއްދަ ދޭ ބައިވެރިވުމެއް އެއްވެސް ބަހުސްގައި
ވަނީއެވެ. މިހެން، މިނިސްޓަރުން އެއް އިސްލާމް ދީނާއި ޚިލާފު މިގޮތުގެ ފުރިހަމަ ބައިވެރިވުން، މި ގާނޫނުގައި
"ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ" މިނިސްޓަރުން އިސްތިއުފާ ދިނުމާއި ޢިލާޤާ އެއްވެސް އެކުލަވާލުމަށް ބައިވެރިވުމަށް ހުއްދަ
ދެވޭނެ ކަމަށް ފާސްކުރެވިފައިވެއެވެ.

ސ. ގާނޫނު އަސާސީގެ ދެވަނަ ބާބުގެ ދަށުން މިގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރު ބަދަލުވުމުގެ
މަޝްވަރާ ކުރުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބައިވެރިވުން ދަރަޖަ، ބައި، ޤާނޫނީ ގޮތުގެ ބައިވެރިވުމަށް، މިކަމުގައި
ބައިވެރިވުމަށް ދައުލަތުގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ބަހުސް ކުރެވިދާނެއެވެ. އެގޮތުގެ، މިގޮތުން ހިމެނޭ ގޮތުގައި ވިލާތު
ސަރަހައްދު، ބައިވެރި، ބައި، އަތޮޅު، އެއްގޮތަށް މިފަދަ ކަންކަމުގައި އެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވެރިކަން އިސްލާމް ދީން
ބެލެހެއްޓުމަށް ދައުލަތުގެ ޢާންމު ނަތީޖާ ހާސިލުކުރުމަށް މުހިއްމު ކަންކަމުގައި މިގޮތުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ފުރުޞަތު ވަރަށް ގިނަ ދައުރުގައި ގެނެސްދިނުމުގެ ބައިވެރިވުމަށް ހުއްދަ ދެއްވާފައިވެއެވެ. އަދި 20 ވަނަ މާއްދާގައި، މިގޮތަށް އެއް
ބެލެހެއްޓުމުގައި ވެރިކަމުގައި މިފަދަ ބައިވެރިވުމުގެ ގާނޫނު އަސާސީގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ
ވެރިކަމުގެ ބައިވެރިވުން. އެމާއްދާ ބެލެހެއްޓުމުގެ ހައްގުތައް ގާނޫނު އަސާސީގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

20 - ޝަރުޢީ އަދަބުތަކާއި ގާނޫނާ ހިލާފު ނުވާގޮތުގެ މަތިން ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް އެއްވެ އުޅުމުގެ
މިނިވަންކަން ލިބިގެންވާނެއެވެ.

ޅ. މުޙައްމަދު އަލްފާޟިލް އަބްދުލްޤާދިރު ވިދާޅުވީ، ބައެއް ފަހަރު ހަމަޖެހުމެއް
ނެތި ބައިބައިވެ ބަހުސް ކުރަން ފެށިގެން ހުރި ސަރުކާރުން ދުރުކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ގޮތުން ބަޔަކު އެއްކުރި އިދުގެން
ކަމެއް ކުރުމަށް ދުއްވާ ފަދަ އެއްވުންތަކެއް ހުއްޓުވުމަށް ހަމަޖެހޭ ގޮތެއް ހޯދަން އެކަން އެއްވެއުޅުމުގެ ބާބުގައި ލާން ޖެ
ހެވެ. އަދި މިފަދަ ބާބުތަކެއް ނުލެވޭނެ އެއްވުމަކީ މަޖިލީހުގެ ތަޢުލީމީ ނުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ސަރުކާރަށް ނުރައްކާ
ކުރާ ކަމަށް ވާ އެއްވުމެއް "ހަމަޖެހުން ނެތުމުގެ" މިގޮތަށް އޮތުމުން އެކަން ބަލަހައްޓާނެ ގޮތެއް ހުންނާނެ ގޮތަށް ކަމެއް
ކަނޑައަޅަން. އަދި ބޮޑު މުޙައްމަދު ވިދާޅުވީ ފަހަރެއްގައި ހަމަޖެހުމެއް ނެތި ގާނޫނާ ހިލާފު އިސްތިޢުމާލަކަށް ހިފާނެ ފުރުޞަތު
ނުދޭން ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަމަޖެހުން ދަމަހައްޓާ ގޮތެއް ހޯދަން ގާނޫނީ ބާރު ދޭންވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.
ވ. މުޙައްމަދު އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ދީދީ ވިދާޅުވީ މިފަދަ ގާނޫނުއަސާސީ ތަކުގައި ބޭނުން ކުރާ
ގޮތަށް "ޝަރުޢީ އަދަބުތަކާއި ގާނޫނާ ހިލާފު ނުވާގޮތުގެ މަތިން ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް އެއްވެއުޅުމުގެ ސަރުކާރުގެ ހިމާޔަތް ލިބިގެން
ނެތް މިނިވަންކަން ލިބިގެންވާނެއެވެ." މިގޮތަށް އެކަން ލިޔުމުން އެބަހުރި ގާނޫނުގެ ދަށުން ތަފާތުކަމެއް ނެތްކަމެވެ.
ހެދޭނެ ކަމުގައި ވިދާޅުވެވުނު ކަމުގައި ހަނގާމާ ކުރާނެ އެއްކޮށް ބޭނުން ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނެތިގެން އެއްވުމެއް ހުއްޓުވުން
އެކަމާ ބެހޭ އެއްވުމެއްގައި ހަމަޖެހުން ހިފެހެއްޓުން ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ކަމެއް، ފަހަރެއް އެކަމުގެ ނުރައްކާ ކަމާ
ސަރުކާރުން ގާނޫނީގޮތުން އެއްކުރާ ކަމެއްގައި އެހެން ގޮތް ބޭނުންވާ އެއްވުމާ އެއްކޮށް ކުރާ ހަމަޖެހުން ހިފެހެއްޓުން
ހިމެނޭ ގޮތަށް ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.
މ. މުޙައްމަދު އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝިހާބު ދީދީ ވިދާޅުވީ، 20 ވަނަ މާއްދާ
މިނިވަންކަން ލިބިގެން ވާނީ ގާނޫނާ ހިލާފު ނުވާ ގޮތަކަށް ކަމެއްވެއެވެ.
20. ޝަރުޢީ އަދަބުތަކާއި، ގާނޫނާ ހިލާފު ނުވާގޮތުގެ މަތިން ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް އެއްވެ
އުޅުމުގެ މިނިވަންކަން ލިބިގެންވާނެއެވެ

ނ. މުޙައްމަދު އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ފަރީދު ވިދާޅުވީ، މިމާއްދާ ގާނޫނާ އެއްގޮތް
ވާ 15 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައި، ޝަރުޢީ އަދަބުތަކާއި ގާނޫނާ ހިލާފު ނުވާގޮތުގެ މަތިން ދިވެހިރައްޔިތުން
އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަން ލިބިގެންވާނެއެވެ. ނަމަވެސް 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައި ޝަރުޢީ އަދަބު
ތަކާއި، ހަމަޖެހުން ނެތުމަށް ދިވެހިރައްޔިތުން އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަން ބޭނުން ކުރެވޭނީ ގާނޫނާ ބޮޑު ގާނޫނީ ބާރު
ހެދުން ދިވެހިރައްޔިތުން ލިބިގެންވާ ކަމުގައި ވެއެވެ. މިގޮތަށް 20 ވަނަ މާއްދާގައި އެހެން ގޮތަކަށް
އެއްވުން ކުރެވިދާނެ ނަމަވެސް ބައިވެރިވާ އެއްވުމުގެ ފުރިހަމަ ލިބިގެން ވާނެ ކަމަށެވެ. އަދި މިމާއްދާގައި ބުނާ
ހަމަޖެހުން އެއްވުމާމެދު ގާނޫނުގެ ބާރުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެހުން ހިފެހެއްޓުމަށް ހަމަޖެހުން ހުރި ގޮތަށް
ގެނެސް ބަހުސް ކުރެވުނު ތަފާސީލު ދަށުގައި ގާނޫނީ ގޮތުން ލިބިގެންވާ ހަމަޖެހުން ހުރުމަށް މި 20 ވަނަ މާއްދާ
އިސްލާހު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ފަރާތަކުން ބޭނުންވާ ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އެވާހަކަ ދެއްކި
ބޭފުޅުން ބޭނުން ކުރެއްވި ބަސް ފަހުން ކުރިއަށް ގެނެވުނު ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ނ. އަލްފާޟިލް

އަނެއް މެމްބަރު ވިދާޅުވުމުން މިހާރުގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ 15 ވަނަ މާއްދާއާއިވެސް ހަމަޖެހޭ 20 ވަނަ މާއްދާ،
ރަށުގެ ކޯޓުތަކުގައި ބައްލަން ކުރެވޭނެ ގޮތް ބާރުއަޅުއްވަނީ، މިހާރު އަދަދު ކުރެވޭނެ ގާނޫނުއަސާސީ
ގައިވާ ގޮތަށް 20 ވަނަ މާއްދާ އިސްލާހުކޮށް ހަދަން ވިދާޅުވިއެވެ.

ޑ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު އިބްރާހީމް ވިދާޅުވިއެވެ، މިހާރުގެ ގާނޫނުއަސާސީ
ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި އެކުލެވިގެން އެވާ ގޮތުގައި، އަދި ގާނޫނުގައި ހިމެނިގެންވާ ގޮތުގެ މަތިން މީހުން
ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ދައުލަތުން ބަލާނެ ގޮތް ހަމަޖެހިގެންވާ ގޮތަށް ގާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ފަދައިން ހުރިހާ ކަމެއް މުޅި ޤައުމަށް ފައިދާހުރި ގޮތުގެ މަތިން ކަނޑައެޅުމުގައި ގާނޫނުގެ ހަމަތަކަށް ބޭނުންވާ އެއް
ގޮތް ހެދުމަށް މިހާރު، 15 ވަނަ މާއްދާއާއި ގުޅުވައި 20 ވަނަ މާއްދާ ދެމެހެއްޓުމަށް ދެކޮޅަށް ކަނޑައަޅާ، 15 ވަނަ
މާއްދާގައި ގާނޫނު މަޝްވަރާކުރުން ކޮންމެ ކަމެއްގައި އެކަށީގެންވާ އަސާސީ ގާނޫނުގައި ދެކޮޅު ކަމެއް
ނެތުމަށް، އެހެން މަޖިލީހުގެ ތަޢުލީމީ ސަބަބަކުން ދުރުން އެއްވެސް މައްސަލައެއް ގާނޫނު ނުހިމެނޭގޮތުގައި
ވިދާޅުވިއެވެ.

އެއަށްފަހު، ސ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް ސަޢީދުﷲ ޢަބްދުﷲ ދީދީ ވިދާޅުވީ އެއީވެސް ގޮތް
ރަނގަޅު ކަމުގައި ގާނޫނު އަސާސީގެ 15 ވަނަ މާއްދާ ހަމަ ގާނޫނު އަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާ
އެކުވެރި ދިވެހިރައްޔިތުން ފާސްކުރަނީ، 15 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތަށް 20 ވަނަ މާއްދާ އިސްލާހު
ކުރުމަށް ހުށަހެޅުނީ ސ. އަތޮޅުގެ އެންމެ ބޮޑު އަޣުލަބިއްޔަތުން ތާއީދުކުރައްވައިފިއެވެ.

ހ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް ޢަބްދުއްލަޠީފް ހަސަނުގެ، 20 ވަނަ މާއްދާ މިގޮތަށް
ގެނެސް އިޞްލާޙު ދިވެހިރައްޔިތުން ހުށަހެޅުއްވިއެވެ.

20. ރައްޔިތުން ޢަދުލުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު ސިޔާސީ ޙައްޤުތައް ހޯދުމުގެ ހައްޤު
ލިބިގެންވެއެވެ. އެކަމުގައި ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު ނުގެއްލޭނޭ ގޮތުގެ މަތިން
ހިފެހެއްޓުމާއި ގުޅުންހުރި ގޮތަކަށް ކަމެއް ބަދަލުކުރެވެއެވެ.

މިއިސްލާޙަށް ބ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ރަޝީދު ފުޅުމަތީ، ހަމަހަމަ ޙައްޤު
ދޭން ދިވެހިރައްޔިތުންނަށްވެސް، ދެމެހެއްޓި ގާނޫނު ހިފަހައްޓައިގެން ހަމަހަމައަށް، ދެމޭފަދަ މިފަދަ ތަކެތި
ހިމެނޭތީ ހަމަވެއެވެ. ނަމަވެސް ތިޔަ ހަމަހަމަ ކަމެއްގައި އެއްފަދަ ކަންތައް ނިކަމެތިން ހަމައަށްވާނެ މިހާރު
މި މާއްދާ އިޞްލާޙު ކުރުމަށް ދެއްކެވިޔަސް އެއް ނުކުރަން ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ.

މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ 20 ވަނަ މާއްދާ ބަދަލުކުރުމަށް ސ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް
މުޙައްމަދު ޝަރީފުދީދީ "ސިޔާސީ ޙައްޤުތައް މިންވަރު އެއްވެސް ގޮތެއްގައި މަސްލަހަތު ޚިލާފުނުވާ ގޮތަކަށް ވާ
ހަމަވާނެ." މި ގޮތަށް އިޞްލާޙު ދިވެހިރައްޔިތުން ހަމަކަމުގެ އަދި މިހާރު ހުށަހެޅުނު އެއްގަމުގައިވެސް ގާނޫނީ
ބެލުމާ ހުށަހަޅަން ވަޒަނަ އެކުލަވާލަން ހަމައެކަމަށް އަދަދު އެހީތެރިވެދޭ މީހުން ހަމަޖެހުނަސް މިހުންނަ
ދިން އެއްވެސް ޙައްޤެއް ގެއްލުމެއް ނުވާނެ އަދި އެހެން ތަފާތު ގޮތެއް ގާނޫނީ ބެލުން ބެލުމަކީ އަސާސީ ބައެއް
އަދަދު ދިވެހި ޤައުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ދިރާސާކޮށް ވަގުތުކޮޅެއް ބަޖެޓްކޮމިޓީއަށް ދެއްވުމަށް ހުށަހެޅުއްވުން، މަޖި
ލީހުގެ ރައީސް ފާސްކުރެއްވި، 20 ވަނަ މާއްދާގައި އެކަށައަޅާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ފާސްވުމުން
ގެންދިޔަ ކަމުގައެވެ. އެއްޗެހި، ރައީސް ބޭފުޅުން އެދިވަޑައިގެން މަޖިލީހުގެ ސަރުކާރުން މުދަލާއި
ގުޅޭގޮތުން 12 ވަނަ މާއްދާ މަޖިލީހުން އިއްތިފާޤުން ފާސްވިއެވެ.

<u>ޤާނޫނުއަސާސީއާ ބަދަލުގެނައުމާބެހޭ ހުށަހެޅުމުގެ މަޝްވަރާކުރުން/2-</u> ޤާނޫނުއަސާސީއާ ބަދަލުގެނައުމާބެހޭ ހުށަހެޅުން، ދިވެހި
ރައްޔިތުންގެ އަމިއްލަ ވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ އެއްބަސްވުމަކާ، ރިޕޯޓު ދިރާސާކުރުމުގެ ގޮތުން ގޮތްގޮތަށް
ހިމަނާ މަޝްވަރާކުރުން ފާސްކުރެވި ހުށަހެޅިއެވެ.

މި ހުށަހެޅި މާއްދާ މަޖިލީހުން އިއްތިފާޤުން ފާސްވުމާއި އެކު ދެން މަޝްވަރާ ކުރުމަށް
ގޮތްތައް ބެލުމަށް ރައީސް ބޭފުޅުން އެދިވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ރައީސް ގޮތުގެ ބެލުމުގައި ފުރުސަތު އެރުވުމުން، ގަޑިން 9.45 ގައި މަޝްވަރާކުރުން ރައީސް
ގޮތްތައް ބެލުމަށް ފޮނުވިއެވެ. މި ގޮތުން މަ. ދަރުމަވަންތަ އައްޔަ ބޭފުޅުން އަމިއްލަ ހުށަހެޅުމާ ދެމުން މި ގޮތުގެ ޤާނޫނު
ވަރަ ބަދަލުގެނައުމުގެ ހުށަހެޅުމާ މަޝްވަރާކުރުން ބޭރު ގެނައުމާއި ގުޅޭގޮތުން އެންމެނަށް ގެނެސް، މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުން ގެ އެ
ގޮތަށް އެބޭފުޅުން ޚިޔާލުފާޅުކޮށް މަޝްވަރާ ކުރެއްވިއެވެ. އަދި މި ގޮތާއި ގުޅޭ އެއްބަސްވުން ދެއްވުމަށް ހުށަހެޅުމަށް
ރައީސް އެހެން ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ފާސްވުމުން މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުން މަޝްވަރާ ކުރައްވައި ނިންމެވިއެވެ.

<u>ޤާނޫނުއަސާސީއާ ބަދަލުގެނައުމާބެހޭ މަޝްވަރާކުރުން/2-</u> އެ ހުށަހެޅި އަސާސީ ގާނޫނުގެ ވަކި މާއްދާތަކުގެ ބަދަލުތަކުގެ
ވާހަކަ ދެކެވޭތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ އިބާރާތުގައި އޮންނަ ބަދަލު ރައީސް ބޭފުޅުންނަށް ހުށަހެޅުއްވުމަށް މަޖިލީހުން
ފާސްވިއެވެ.

ރައީސް ބޭފުޅުންގެ ދެކެވޭ ވާހަކަ އެބޭފުޅުން ދެކެވޭ ކަންކަން ބެލުމަށް މަޝްވަރާ ކުރުމަށް ފޮނުވުމާއި
12 ވަނަ މާއްދާގައި، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ބަދަލުގެނައުމާބެހޭ ހުށަހެޅުން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަމިއްލަ ވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގައި،
އެއްބަސްވުމަކާ، ރިޕޯޓު ދިރާސާކުރުމުގެ ގޮތުން ގޮތްގޮތަށް ހިމަނާ މަޝްވަރާކުރުން ފާސްކުރެވި ހުށަހެޅިއެވެ.

ދެން އެބަޔަކު މި ގޮތުގެ ކަންކަން ބެހެއްޓުމުގެ ރައްޔިތުން ދިރާސާކުރުމުގެ ގޮތުން އެއްބަސްވުމަކާ، ރިޕޯޓު ރައް
ޔިތުން ދިރާސާކޮށް އެބޭފުޅުން ދެކެވުނު ވާހަކަ އެންމެ ގިނަ ބޭފުޅުން މި ގޮތުގެ މަޝްވަރާ ކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ.

އަދި ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ރައީސްގެ ހުށަހެޅުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ބަދަލުގެނައުމާބެހޭ ހުށަހެޅުމަކީ
ރައްޔިތުން މަޖިލީހުން ގެނެވުނު ގޮތަކީ އަމިއްލަ ވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ ގޮތަކީ ގޮތެއް
ބަސްކުރަން ދިރާސާކުރުމުގައި އެބޭފުޅުން އެއްބަސްވެ ރައީސް ބޭފުޅުން ފާސްވިއެވެ.

ގަޑި 10.45 ގައި އެންމެނަށް ބޭރު ފުރުސަތު 12 ވަނަ މާއްދާގައި، ދިވެހި
ރައްޔިތުންގެ އަމިއްލަ ވެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ އެއްގޮތަށް، އެއްބަސްވުމަކާ ރިޕޯޓު ދިރާސާކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު
އިސްކަންދޭން ބަލައިގަތުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ގެންދިޔައެވެ. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ގަވާއިދުން ބެހެއްޓުމަށް ބަޖެޓް
ސަރުކާރުން އެކަށައަޅާ މަޝްވަރާ ކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ރަށްރަށުގެ އަމިއްލަ ވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ކަންކަން
ޗާޓުގައި ބަޔާން ކޮށްދިނުމަށް އެދިވަޑައިގެން ބައްދަލުވުމުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމުން ރައީސް ފާސްކުރެއްވިއެވެ.

އަދި، މިމަޖިލީހުގައި ގާނޫނުއަސާސީ ހުށަހަޅާ ހިނދު މެންބަރުންނަށް ދީފައިވާ ޙައްޤުތަކުން އެއްވެސް
ޙައްޤެއް ނަގައިނުލެވޭ ކަމުގައި މިގަރާރުވީއެވެ.

ށ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް ޙަސަން ފަރީދު ދީދީ، ١٢ ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ "ޢާއްމު
މަޝްވަރާތަކު" ގައިވާ ގޮތުގެ މާއްދާގައި، ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބައިތައް ނުހިމެނޭ ތިރީގައިވާ އިޞްލާޙު
ފާސްކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ގާނޫނުއަސާސީ ހުށަހަޅާ ހިނދު މެންބަރުންނަށް ދީފައިވާ ގައުމެވެ." މިގޮތަށް
އިޞްލާޙު ފާސްކުރެވިގެން ހުށަހެޅިއެވެ.

ނ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް ޙުސައިން ޢަލީ ދީދީ   މިގަރާރުގައި މާއްދާގައި ބުނާ
ޢާއްމު މަޝްވަރާތަކު ގައިވާ ގޮތަށް ގާނޫނުއަސާސީ ހިމަނާ މާއްދާ އެންމެހައި ހުރިހާ ބައި
ގައިވާ ޢާއްމު މަޝްވަރާތަކުގެ ކުރިން ކަމަށް އެންމެހާ ބަޔަކު އެބައި ހިމެނޭ ގޮތަށް ވެއްޖެ، މި
މާއްދާގައި ޢާއްމު މަޝްވަރާތަކު، ގަވާއިދާއި ޚިލާފު ވެރިކަމުގެ ގޮތަށް ހުށަހެޅި، މާއްދާއިން ޢާއްމު މަޝް
ވަރާތަކު ހިނގާނެ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް ކަމުގައި މިގަރާރުވީއެވެ.

ޅ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް ޙުސައިން ޢަލީ ދީދީ، ١٢ ވަނަ މާއްދާގެ މުޤައްދިމާ،
މަޝްވަރާއާ ހަވާލާދީ އެއްބަސްވެ ގަރާރުވިއިރު ރައްޔިތުންގެ ހައްގުތަކާ ގުޅިގެން މިމާއްދާގެ ހިއްސާ
ތަރުތީބު ގުޅުވައި، މިމާއްދާ ޢާއްމު މަޝްވަރާ ފާސްކުރުމަށް ހުށަހެޅިއެވެ.

١٢. ޝަރީޢަތް ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާ ބާރުތަކާއި ގުޅޭ މަސައްކަތް ކުރުމާ ހަވާލުވި ހިނދު
ބާރާއި ހިތްވަރު ދެއްވާފައި ރައްޔިތުން މެންބަރުންނަށް ދީފައިވާ ހައްގެވެ.

މިގޮތުން ޢާއްމު މިމާއްދާ އޮތުމުން ޝަރީޢަތް އަސާސީ އެކު އެއްކޮށް އަސާސީ
އަދި ގާނޫނީ ގޮތުން ވެރިކަމުގެ ހިސާބުން ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ހިފެހެއްޓުމާ ގުޅުންހުރި ބާރާއި ބައިގެ ބާރު
ކަނޑައެޅިއެވެ.

ރ. މެމްބަރު އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޝަރީފު ދީދީ، ١٢ ވަނަ މާއްދާ މިގޮތަށް ހުށަހެޅިއެވެ
ދެރަ ބާރުގެ ސުލްޠާނުގެ މިގޮތުގައި އެއްގޮތަށް ރައްޔިތުގެ މަޤާމުގައި ޢާއްމު ހުށަހެޅިއެވެ.

١٣- ރިޔާސަތުގެ އަމިއްލަ ވެރިކަން ހުރިހާ ގާނޫނުއަސާސީގައި ޝަރީޢަތުގައި ގާނޫނު
ގާނޫނުއަސާސީ ހުށަހަޅާ ހިނދު މަޖިލީހުގެ އިސްވެރިއެއް ހުށަހަޅާ ކުރިން، މެންބަރުންނަށް ދީފައިވާ ހައްގެވެ.

މިރޭ ޖަލްސާ ގަޑި ١٥-٥٥ ގައި، ٥ މިނެޓުގެ ނިންމަވައި އެއްކޮށްފައެވެ. އަދި
ނިންމަވައިގެން ފުރުޞަތުދިނުމުން މިދުވަސް ހުށަހެޅިއިރު ١٢ ވަނަ މާއްދާއާ ބެހޭގޮތުން ހުށަހަޅާ ފާސްކުރެއްވި
މުން ގަވާއިދުގެ ދަށުން ރިޔާސަތުން އެންގެވިއެވެ.

ނިންމަވައިލެއްވުމަށް، އަލްމުޙްތަރަމް ޙަސަން ފަރީދު 16-15 ގައެވެ. ނިންމަވައިލި ޖަލްސާގައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބައިވެރިވި ޙާޟިރުވި ޖަލްސާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދަށުން ހޯދާފައި
ހުށަހެޅިން، އަދި ޤައުމީ ޖަލްސާ ވަޙީދުﷲ ޙަސަން ފަރީދު ވަޒީރުންގެ ގުޅުމުން ޖުމްލަ 66
މެމްބަރުން ހާޟިރުވެއެވެ.

ޤަވާޢިދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީރުލްޢަދުލު އަލްއުސްތާޛު ޙަސަން އަފީފުގެ ވިލާގޮތުގެ 12 ވަނަ

މާއްދާގައި "ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަމީރުލްމުއުމިނީން ދަޢުލަތުޤާއިމްވީ ކީއްވެތޯ ބޭނުން ޖަވާބުދޭ ޤާނޫނަކީ" މިޢިބާރާތު

ޤާނޫނު އަސާސީގެ ފޮތުގައި އަންނަ ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާ ވާހަކަ ދެއްކެވުމުގައި އާދޭހުކުރައްވަމުން ވިދާޅުވީ

ކަމަށް ވާތީ ވަޒީރުންނާ މަޝްވަރާކުރުމަށް ފަހު ގޮތެއް ނިންމުމަށެވެ، ފަހަރެއް ދެ ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ބަދަލު ކުރުމަށް

ނިކުތެވެ. އަދި ވަޒީރުލްޢަދުލުގެ ޚިޔާލަށް ފަދަ ގޮތަކަށް ނިންމަވަން ވާ މިފަދަ ކަމުގައި ރައްޔިތުންނަށް

ބޭނުން ނުވާތީއާއި، ވަޒީރުލްޢަދުލުގެ އަމުރުގެ ދަށުގައި "ޤާނޫނު ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާގައި" މިޢިބާރާތް އެޅުން

ބަދަލުކުރަން އެބޭފުޅުން އެދުނު ކަމަށް ދެބޭފުޅުން މިކަން ފާސްކުރަން ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވި

ތާއީދުކުރައްވާ ބައެއްގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރު އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޢަލީ ދީދީ ވިދާޅުވީ 12 ވަނަ

މާއްދާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަމީރު ފަރާތުން ދަޢުލަތުޤާއިމްކުރުމަށް އިންތިޚާބުކުރާ ފަރާތް ބޭނުންކުރާ

އިންތިޚާބު ނުކުރެވޭ އެ އިންތިޚާބީ ނިޒާމަށް ރަނގަޅު ނުވާނެ އިންތިޚާބުކުރުމެވެ. އަމީރަށް ފެނުމުން ދިނު

ދައުލަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބާރުތަކެއް ދިނުމުގެ ޖުމްހޫރީ ނިޒާމުން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބާރުތައް ނުދޭން

ނޫން ޤާނޫނުގެ ނަމުގައި އަދާކުރަން ޖަވާބުދާރީ ވާނެ މަޤާމުގެ ވަކިން ވިދާޅުވެ ކަން

ފަރާތް ފުރިހަމަ ކުރުން ކަމަށް ކަމެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރިންގެ އަނެއް ބައި ބަލާ

ބަޔާން ކުރުމަށް ބާރުތަކުން ވާ އިނދިވަރު ނިޒާމެއް ޖުމްހޫރީ ނިޒާމްގެ ސަރުކާރު

އަމީރަށް ފެންނަގޮތަށް ވަކިކުރުމަށް އިންތިޚާބު ކުރަން ފެންނަ ނަމަވެސް މިފަދަ ދަރިންގެ

އިދާރާގެ ބޭބޭކުން އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތުން ވާދަކުރާ މީހުންގެ ޤާނޫނުގެ އަސާސީ ވާނެ

ގޮތަކީ އެހެން ދިނުމާއި ދަޢުލަތުގެ ބާރުތަކުގެ ދަރަޖަ އަޅުގަނޑުމެން އަމީރަށް ދޭން

ދިނުމަށް ފަރާތްތަކެއް އިންތިޚާބު ކުރުމުގެ ބާރު ކަމަށް ވާތީއެވެ. ކަނޑައަޅާ ކަމުގައި

މި މާއްދާގެ

އިންތިޚާބު ކުރުމުގައި ފަރާތަކުން ފާސްކުރެވޭ ނޫން ޤާނޫނުގެ އަސާސީ ގޮތުން ކުރަން ބާރު އަޅުގަނޑުމެން

ޤާނޫނު އަދި ގައުމީ ބާރުތަކަކީ ޤާނޫނުގެ ވަޒީރުގެ ބާރުތަކުގެ ބޭނުންކުރުން ތާއީދު

ކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ރައީސް ޤާނޫނީ އަމުރުތަކުގެ މުއައްސަސާ އަލްއުސްތާޛު ހުސައިން ޢަރަބީ، ވިދާޅުވީ

މިނިސްޓަރު އަދި އިބްރާހީމް ޝާކިރު ވިލާގޮތުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި "ދިވެހިރާ

ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް ބަދަލުކުރުމަށް ފަހު ބާރުތައް ދީފައި ވާނެ، ދެން ދެބޭފުޅުން ވިލާގޮތުން ދިވެހި

ރާއްޖޭގެ އަމީރަށް ދަޢުލަތު ޤާއިމް ކުރުމަށް ފަރާތް ދުވަހުގެ ދަރަޖަ ފަރާތުން ރާއްޖޭގެ ވެރިކަން

ދަޢުލަތު ކުރުމަށް ބާރު ދީފައި ރާއްޖޭގެ މަޖިލީހުގެ ބާރު ދޭނެ ޤާނޫނީ ޙައްޤު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ

ނަމުގައި ޤާނޫނުގެ އިޚްތިޔާރު ދިނުމުގެ ދަރަޖައެއް ދިނުމަށް ދަޢުލަތުގެ ދަރަޖަ ބާރެއް ކަން

ދިނުމަށް ނުވެއެވެ. އަމީރަށް ޤާނޫނަށް ދަރަޖަ ދޭ ޤާނޫނީ އިޚްތިޔާރުތައް ބޭނުންކުރަން ވާނެ

ދަރަޖަ ސިޔާސީ ޤާނޫނުގެ ވާނެ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރު ކަމެއްގެ ދިނުން ނުވާނެ

ދުނިޔޭގެ އަހަރުތަކުން ތަކަކަށްވުރެ ވިޔަސް ދިމާކުރެވިފައިވާ އަދިވެސް ޖަމްޢިއްޔާތަކުގައިވާ ހަރަކާތް
ތަކުގެ އާއްމުކޮށް ބޮޑުކަމަކީ ގައުމުތަކާ ގުޅޭ ދިމާވެފައި ބާރުއަޅާ އަހަރުމެން ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ބާރު
އެޅުން އަދި ވަރަށް ބައެއްގޮތް ހަމަޖެއްސުމުގައި ބޭނުން ކުރުމަށް، މިހިރީ އިސްލާމީ ގައުމެއް ބައެއްގޮތުންނެވެ
ބާއްވާ ފަރާތުން ދަރުމަވަންތަ މިފަދަ އަހަރުތަކުގެ 12 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ޖަލްސާގައި އެމަނިކުފާނު
ވަޑައިގެން ހުށަހަޅުއްވައިފައެވެ.

ސ- މާލޭ ބަޔަކު އަރިހުގައި ރައްޔިތުން، މިހިސާބުން ފެށިގެން ދުވަސް ގެ-
ބަޔަ ދުރުކުރުމަށް އެދި ރިޕޯޓް ހުށަހެޅުމާއި، އެކަމާ ގުޅުވައިގެން ދިރާސާކުރުމަށް ޚާއް
ބާރުވެރިކަމުގެ ގޮތުން އަދި އަނެއްކާވެސް ބާރުވެރިކަމުގެ ގޮތުން އަނެއް ގޮތަކުން ގާނޫނުގައި
މާދަމާ އޮތީ ގާނޫނުން ބާރުދީފައިވާ އަދި ހުކުރު 22 ވަނަ ދުވަހު ދިވެހި ރާއްޖޭގެ
އަމިއްލަ ފަރާތުން ދަރުމަވަންތަ، އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ރިސާލަތު ރައީސް އަށް ހުށަހެޅުމާއެކު ބެލި
ކުރުމަށްޓަކައި ގާނޫނީ ގޮތުން ހަމަޖެއްސުމާއެކު ޤާނޫނު ބައްދަލުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމަށް ދުވަސް، ރިޕޯޓް
ކުރުމަށް ފެނިގެންދާ މިނިވަން ކަންކަމާ އިޞްލާޙު، ޖުމްލަ ރައްޔިތުން އެބަ ވާހަކަ ދައްކާ
ރިޕޯޓު ޖަމާކުރުމަށް ސަރުކާރު ކަނޑައަޅާ މުއްދަތު ތެރޭގައި ދަތުރުކުރުމަށް، ޖަވާބު ދޭ
ޖަމިއްޔާތަކަށް ކުރިއަށް މިނިވަން ކަމުގެ ބޭނުން ހޯދުމަށް އަމާޒު ކުރުމަށް އެކުލެވޭ އަލަ
ގެންނަން ހަމަޖެހި ކުރިމަތިވާ ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

މިރިޕޯޓު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތު ހަވާލާ ގެ ވަގުތު ކުޑަ މަސްއޫލިއްޔަތު ބަޔާންކޮށްފައެވެ
ވަނީ " ރިޔާސަތު ހަވާލާދީފައިވާ 22 ވަނަ ދުވަހު ރަސްމީ ޖަލްސާ ޖެހުމުގެ ކުރިން
ބުނެ އެކަމާ ގުޅިގެން ލިޔެކިޔުން ހުށަހެޅުއްވީ ގޮތަކަށް ކަމަށާއި ތަފާސީލު ހިމެނޭ ގޮތަށް
ގެ 22 ވަނަ ދުވަހުގެ ޖަލްސާގައި ފާސްކުރެއްވި 13 ވަނަ މާއްދާ، ސަރުކާރު
އަރިހުގައި އެދިވަޑައިގެން މަޖިލީހުގެ ގޮތުން ފާސްކުރި ގަރާރެވެ.

22. ދިވެހި ރާއްޖޭގެ އަމިއްލަ ފަރާތުން ދަރުމަވަންތަ އެއްބަސްވުމާ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށް
މިނިވަން ކަމުގެ ރިސާލަތު ދިނުމުގެ އަށް ބާރުވެރިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން، ގާނޫނީ ގޮތުން ފާސްކުރި،
އިޞްލާޙުގެ ބަދަލުތައް ފާސްކުރެވުނު ހުށަހެޅުމަށް ދުވަސް ރިޕޯޓު ގެނައުން ވަނީ
ކުރުމުގެ މިނިވަން ކަމުގެ ގޮތުން ބާރުވެރިކަން ދޫކޮށްލުމެވެ.

13. ސަރުކާރުގައި ގާނޫނުގައި ކަމާއި ބެހޭގޮތުން ގާނޫނުގެ ރިޔާސަތުން ހަވާލާ
އިޞްލާޙުގެ ބަދަލުތައް ގާނޫނީ ގޮތުން ރިޕޯޓު ދުވަސް ދުވަހު ފަހުން ބަދަލުކުރުމަށް
ގައި މިނިވަން ކަމުގެ ދޫކޮށްލުން ކަމެވެ.

ރިޔާސަތުން ދެއްވި ހުކުރު 22 ވަނަ ދުވަހު ބަދަލުކުރުން
ރިޔާސަތު ހަވާލުކުރުމާއެކު މަޖިލީހުގެ ފާސްކުރެވުނު ޖަލްސާ އަދި ނިމުނީ ހެނދުނު 10.38
ގައި މަޖިލީހުން ރިޔާސަތު ހަވާލުކުރުމާއެކު ޖަލްސާ ނިމުނެވެ. ރ.ދ. މާލޭ ބަޔަކު ރައީސް އެވެ

ބަޔަކު ގަނޑު ވަރުގަދަވެ ބައިވެރިވާ ސިވިލްސަރވިސްގައި ބައިވެރިވުމަށް ބައިވެރިވާ ތަޢުލީމުން ހިއްސާވާ ރައްޔިތުންނަށް

ބައިވެރި ޙައްޤު ބައިވެރި ކުރުމުގެ ބާރު. އެކަމަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ގޮތުގައިވެސް ހިމެނިފައިވެއެވެ.

ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި 22- ވަނަ މާއްދާގައި އަސާސީޙައްޤު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ދެވިފައިވާ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި

ބައިގެ

ދިވެހިރައްޔިތުން ބައިވެރިވާ މިނިވަންކަމާ، ސަރުކާރުގެ ދިވެހިރައްޔިތުން ހުރިހާ

ކަން ގެނުވާ ދުވަހުގެ ރަށްވެހިންނާ ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތައް ހަމަހަމަކޮށް ވުރެ

ދިނުމުގެ ގޮތުގައި އަދި އެހެން ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން، ސަރުކާރު

ވާޖިބުވާ ކުރީގެ ބަސް ހިފެހެއްޓުމާއި މިނިވަން ހަމަތަކަށް އަމަލުކުރުން ކަމެއް

ހުރި ގޮތް ދިނުމުގެ ގޮތުން ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޚިޔާރުކުރުމުގެ

ވާޖިބުތަކާއި، ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާއި ޤާނޫނުތަކުގެ ބައިގެ ތަރައްޤީ ދިނުމުގެ

ބައިވެރިވުން ދިނުމަށް ފާސްކުރެވިއްޖެއެވެ.

ބައިވެރިވުމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ މުޙައްމަދު އަލިފާނު ރަށްވެހިން ދިނުމުގެ، 22 ވަނަ

މާއްދާގައި ބުނެވިފައިވާ ގޮތަށް ޖަމާޢަތަކުގެ ބާރުތަކާއި ހިމާޔަތް ދިނުމުގެ މާއްދާގައި ބައިވެރި،

ބޭނުންކުރުމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ކުރިއަށް ގެންދެވިއެވެ. ސަރުކާރު ގެ މުޙައްމަދު ފާސްކުރުމުގައި

ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބައިވެރިވުމުގެ ޤާނޫނުގެ މިނިވަންކަމާ ގުޅިގެން ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު

ސަރުކާރުގެ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި ބޭނުންކުރުމަށް، އެއްވެސް ކަމަކާ ގުޅިގެން ކަމެއް ކުރުމަށް ބޭނުން

ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ޙައްޤުތަކާއި ގުޅިގެން ވާޖިބު ދިނުމުގެ ސަރުކާރުގެ ގޮތުން ބައިވެރިވުމުގެ ޙައްޤު

މާއްދާ ގެނެސްދިނުމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ގޮތުގައި ފާސްކުރެވިއްޖެއެވެ.

ސ. މުޙައްމަދު އަލިފާނު ޢަބްދުﷲ ފާސްކުރެއްވީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޙައްޤު

ބައިވެރިވުމުގެ ދިނުމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ދުވަހު ހުރިހާ ދިވެހިރައްޔިތުން ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު

ހަމަހަމަ ބައިވެރިވުން އަދި ބައިވެރިކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ގެންގުޅުމުގެ ވަކިކޮށް

(ޙައްޤުތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ބައިވެރިވާ ތަނަކީ ބައިވެރިވުމުން) ބައިވެރިވާނީ، އަދި ދިނުމުގެ ގޮތް، ދިވެހިރައްޔިތުން

ދިނުމަށް ފާސްކުރެވިއްޖެއެވެ. އަދި މާއްދާގެ 10 ވަނަ އަހަރު ބެހެއްޓުމާއި ގުޅިގެން ވާޖިބު

ގެނެސް ދިނުމުގެ ބައިވެރިވުމުގެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ (ރައްޔިތުންގެ ބާރު ބައިވެރިކުރުމަށް ބައި

ދިނުމަށް) ރައްޔިތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ފަރާތަކުން އެކަމާ ބެހޭގޮތުން ދިނުމަށް ގެންދެވުން

ބޭނުންކުރުމުގެ ޙައްޤުތަކާއި، ދިނުމަށް އެކަން ބައިވެރިވުމުގެ ޤާނޫނީ ގޮތުން މާއްދާއަށް ފާސްކޮށް

ފުރުޞަތު ހިމާޔަތް ކުރެވިއްޖެއެވެ.

ސ. މުޙައްމަދުގެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މުޙައްމަދު، "އަލީ-

ދީދީ ވަޒީރު ޢަބްދުﷲ ޢަފީފު ދީދީ، 22 ވަނަ މާއްދާގައި، އެހެން ބައިވެރިކުރުން ފާސްކުރި ގޮތަށް

ހިމާޔަތް ބޭނުންކުރުން އަދި ވަކިން ބަޔާންކޮށް ބާރުތަކާއި ބޭނުންކުރުމަށް ސ. މުޙައްމަދު ފާސްކޮށް

ފުރުޞަތު މާއްދާއަށް ރިޕޯޓު ގެނެސް ދިވެހިރައްޔިތުން ބަޔާންކުރެވިއްޖެއެވެ. މިގޮތުން މާއްދާގައި

«ދުރުކުރުން ނުވާނެ ގޮތުގައި» މި އިޞްލާޙުގެ ފުރަތަމަ «ނުވާނެ އާންމުވެރިކަން ޖަމާޢަތް ފުރުޞަތު ލިބިދޭ ވިޔަފާރި
ޚިދުމަތް» މި އިޞްލާޙު އިޞްލާޙުކުރުން ފެނިވަޑައިގެން ހުށަހަޅުއްވައިފައެވެ. މިހެން އިޞްލާޙުކުރުން ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ސަބަބަކީ
ނުވާނެ ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ބައެއް ކަންތައްތައް ނުވާނެ ގޮތަކަށް ޖަހާފައިވާތީ ބަޔަކު ނުވަތަ ސިފައަކަށް ދެކޭ ސަބަބާއި، ނުކުރެވޭނެ
ގޮތަކަށް ދިރިއުޅުމަށް ނުވާނެތީ، އެހެންވެ އެ ނުވާނެ ބައިތިއްބުން ފުރުސަތުދިނުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންވާ ހުއްދަ
ދޫކުރުމުގައި ބައްޓަންކުރެވިފައެވެ. އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ އިޞްލާޙާއި ގުޅިގެން ތަކުގައި 22 ވަނަ މާއްދާގައި 3 ވަނަ ނަމްބަރު
ގައިވާ ކަމަށް ހުށަހެޅީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަމިއްލަ ވިޔަފާރި ދާއިރާއިން «އާއްމު ގޮތެއްގައި ބެލުން
ބާވާ» ލިބިފައިވާ ދިރާގު ހުށަހަޅާ ވަކިކަން ތަޢާރުފްވުމާއި ގުޅޭގޮތުން މުއްދަތު ގަބޫލުކުރުމަށް ނުނިމޭގޮތުގައި ސަރީ
ބެއްލެވުން ފުރުސަތު ގެންގުޅުން ހަމަޖެހުމުގެ މިނިވަންކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ގޮތުގައި މިހާރުވެއްޖެއެވެ.

ގަރާ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ބޭނުންވާ ވަރަކަށް މިސާލަކީ، ޤާނޫނީ ޙައްޤުތައް ދިޔުމަށް
ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ދުވަހުގެ މުއްދަތެއްގައި މިސާލު މިނިވަންވުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންވާ މުޅިގޮތުން ސިޔާސީ، އަދި މިނިވަންކަމާ
ސަރުކާރު ކަމާބެހޭ ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ގަވާއިދުތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް ބަލަހައްޓާ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅުމުގެ ފަރާތް ދިރާސާ ކުރަން
އިޖުތިމާއީ ސިޔާސަތު، ބަޔާނާއި ސަރުކާރު ވަކިކަމުގެ ބަދަލުތަކާއި ހިސާބަށް، އެކަމަށް ދިރާސާއާއި ގުޅޭ
ވަރަށް ގާތުން ދެމިހުރުމުގެ ސިޔާސަތު ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދަނީ. ސިޔާސީ ވަނީ ޤާނޫނީ ހިސާބުގެ މިނިވަންވުން
ފުރިހަމަކޮށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވެނީ. އެހެން ގޮތްތައްގައި ބައެއް ބާރުތަކެއް ލިބޭ.
ސިޔާސީ އެންމެ ބަޔަކު ނުވާނެ ވިޔަފާރި އެއްބަސް އުޅުއްވާނަމަ އެކަން ބަޔަކު ނުކުރެވޭ ދިރުމަށް ވަގުތު ބަދަލު
ގެނެސްދިނުން ލާޒިމު ވަޒީފާ އިސްލާޙު ބޭއްވުމަށް ބަލާއިރު ބާރުތައް ރިސާލަތުގެ ހައްޤުތައް ބޭއްވެއެވެ.
ވީމާ، މި ގޮތުން ހުރިހާ އެއްބަސްވުމެއް ގެއްލި، މިއަދުގެ ފުރުސަތުގެ ސަބަބުން އެ ދިރާސާކުރުމުގައި އެހެން
ސާމާނު ވަކިކުރުމަށް ސިޔާސީ ބޭނުންތަކެއް ދިރާސާކުރުމަށް ގެނެސްދޭ ފުރުޞަތު އެދިރާސާކުރުމުން އެއްގޮތަށް ބޭނުންވާ
ވަރަކަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ބޭނުންތަކަށް ގެނެސް ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ބޭފުޅުން ވަކިކުރެވިފައެވެ. މިހެން ދިރާސާ ކުރަނީ މި މާއްދާ ގައި
«އާއްމު ގޮތުގައި ރިޢާޔަތްވެ» މިހެންވާއިރު ޤާނޫނުގެ އަސާސީ ވެސް، މާއްދާ އެއްގޮތަށް އެއްބަސް ފެނިވަޑައި
ގެން ހުށަހެޅުއްވިއެވެ.

ސ- ގުޅުމަށް އަލުގައި ދެބަސްވުން ސަމާލު، ގަނޑު ގުޅުމުގެ ވަކިކަން ފެށުން،
ތާއީދު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އާދަ މިނިވަންކަމާ ނުވާނެ ގުޅިފައިވާ ގޮތުގައި އެކަމަށް މިކަމަކީ މާއްދާއާއި
ދެކުން ވަރަށް މިސާލު ބޭނުންކުރެވޭނެ ގޮތެއް އެވަރު ދިރާސާކުރުން ދިރާސާކުރެވޭ ދިރާސާކުރުމަށް. ވީމާ މި މާއްދާ
އާދޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަވާއިދު ވަރަށް ބައެއް މިނިވަން ބޭނުންކުރާ ހަމަކުރުން ސަލާމަތް ނުކުރެވޭ ވަކިކުރުމަށް، މި
މާއްދާގައި «އާއްމު ގޮތުގައި ރިޢާޔަތްވެ» މިހެން އެއް ބަސްވުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާއްދާ ފުރިހަމަ
އެއްގޮތަށް ބަލާއިރު ބާރުތައް ފުރިހަމަ ދެކޭ ނުވާނެ ގޮތުގައި ވިޔަފާރި ނުކުރެވޭނެއެވެ.» މިކަމަށް އިޞްލާޙު އިތުރު
ކުރުމަށް ފުރިހަމަ އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައިފައެވެ.
ފާހަގަކުރުމަށް ގޮތުގައި ހާލަތުގެ ބޭނުމަށް ގެނެސް ވިޔަފާރީގެ މަޤާމަށް ގުޅުމަކަށް
އަލްއުސްތާޛު ފަޟީލަތުލް اللہ ޝައިޚު މުޙައްމަދު ޖަމީލް ދީދީ ގެ ވަނަވަރު ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތުން ގޮތުގައިވާ

ވަނީ، މިގޮތުގެ ގާނޫނު އަސާސީގައި އާއްމުކޮށް އެންމެހާ ރައްޔިތުންނަށް އަމާންކަމާއި «ޝަރީޢަތާއި

ގާނޫނުގައި ހުއްދަކޮށްދީފައިވާ ގޮތުގެ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހިމެނޭ" މިގޮތަށް އޮތުމުން ވަރަށް ފުރިހަމައަށް

އޮތްކަމެއް. ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމަށް ހުރިހާ ހިސާބަކުން ފުރުޞަތު ހުޅުވާލެވިފައި. މިގޮތުގެ

ގާނޫނު އަސާސީގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި އެކުލެވިގެންވާ ހަމަހަމަ ގާނޫނު އަސާސީގެ 22 ވަނަ މާއްދާ

ގައި ހިމެނިގެންވާ ގޮތުން މިދެ ކަންތައް ވަކިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބާވަތުން ބަޔާންވެއެވެ.

ގ. ދުސްތޫރީ ގާނޫނުގައި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭ ޙައްގުތަކާއި ވާޖިބުތައް

ރައްޔިތުންގެ ދުސްތޫރީ ޙައްގު ފުރިހަމަވާގޮތަށް ވަކިކޮށްދީފައި ބަޔާންކުރުމުގައި ރައްޔިތުގެ ޙައްގު ތަކާއި

އެކަމުގެ އިންސާނީ ޙައްގުތައް" ގާނޫނުގެ ރައްޔިތުން ހިމެނޭ" އެބައިގެ ރައްޔިތުނަށް ދޭނެ އިތުރު ވާ

ރައްޔިތުގެ ވާޖިބުތައް ރައްޔިތުގެ ޙައްގުތައް، އެވެނިކަން ރައްޔިތުންނަށް ބަލަހައްޓަން، އެހެން އެކަމުން ލިބޭ

މާނަ ލިބިދޭން ފުރިހަމަ ގާނޫނީ ވެރިކަމެއް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި 29 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ރައްޔިތު

ތަކުގެ ހައްގަ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިފެހެއްޓުމަށް ގާނޫނީ ދާއިރާއިން ވަކިކޮށްދީފައިވާ މި އަސާސީ ބައްދަ

ލުވާ ތަފާސްހުރި ގާނޫނުގެ ހިމާޔަތްދީފައި ބަޔާންކުރުން ހިމެނިގެންވާ ވާޖިބުތަކެވެ ރައްޔިތުންނެވެ، އ

ބައްދަލު ތަފާސްކުރެވޭ ވަކިކަންތައް އެބަޔަކަށް ފުރިހަމައިން ގާނޫނީ ހިމާޔަތް ލިބުމުގައި ބާރުން ހިމެނޭއިރު

«ގާނޫނުގެ ހިމާޔަތް ލިބުން" މިހެން އެބަ ރައްޔިތެއް އާދެ އެހެން ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ތަފާސްކަން

ހުރުމާއި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ށ. ދުސްތޫރީ ގާނޫނުގެ އާއްމު އިޖުތިމާޢީ ފުރިހަމަކަން، ހިމާޔަތްތައް ބަލާ

މިއީ ދިފާޢުކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ ބަޔާންކުރާ ގާނޫނީ ހިމާޔަތް އެކުލެވިގެންވާ ހައްގުތަކާއި ވާޖިބު ތަކާއި،

ޙައްގުތަކާއި ހިމާޔަތްތަކާއި، އިސްލާމްދީނުގެ ރައްޔިތުންގެ ވާޖިބުތަކުގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހުން

ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ގާނޫނީ ގާނޫނު ގާނޫނީ ބާރުތަކުގެ ވެރިކަމެވެ. މިގޮތުން އެއްބަސްވާ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން، ޝަރީޢަތާއި

ގާނޫނާއި ހިމާޔަތް ލިބިދޭ ކަންކަން ހިމާޔަތް ލިބިގެންވާ ހައްގުތައް ލިބިގެންވެއެވެ. އ

މާއްދާ ހިމެނޭގޮތުން ހުރިހާ ގާނޫނީ ހިމާޔަތް ދިފާޢުގެ ރައްޔިތުގެ ހައްގުތައް ލިބިގެންވެއެވެ.

އަދި އެއްގޮތް އިސްލާމީ ރައްޔިތު ބަޔަކަށް ލިބިގެންވާ ވާޖިބެކެވެ، ހަމައެހެން ރައްޔިތު ހިފެހެއްޓުން

ވެސް ހިމާޔަތްކުރުމަށް އެކުލެވިގެންވާ ވަކިން އެކުލެވިގެން އެއްބަސްވާ ޙައްގުތަކުގެ، ބައްދަ-

ލުވުމާއި ބަހުސްކުރުމުގެ ގާނޫނީ ހިމާޔަތްތަކުގެ ދިފާޢުކުރުމުގެ ހަމަހަމަކަމާއި، ހަމަ

އިސްލާމީ ސިޔާސީ ބަހުސްކުރުމުގެ ގާނޫނީ ހިމާޔަތް ލިބިގެންވެއެވެ.

ނ. ދުސްތޫރީ ގާނޫނުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް، 22 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން

ކުރެވިފައިވާ ދިފާޢުކުރުމުގެ ހައްގު ދިފާޢުކުރުމަށް ހިމެނޭ ގާނޫނީ ގާނޫނުގެ ދިފާޢުކުރުމުގެ

ހައްގު ބާރު ދުސްތޫރީ ފުރިހަމަ ގާނޫނު، ދިފާޢު އެކަމަށް ހިމާޔަތް ލިބިގެން ވާޖިބު

ރައްޔިތުގެ ދިފާޢު ދިފާޢުކުރުމަށް އެކަމުގެ ފުރިހަމަ، އަދި އެބައިގެ ދިފާޢުކުރުމުގެ ހިމާޔަތް ލިބިގެން

ބާރެއް ފުރިހަމަވެއެވެ. އެބައިގެ ބަދަލުގައި ރައްޔިތުގެ ހައްގު ހިމެނޭ ދިފާޢުކުރުމުގެ ހައްގު

The Library and Archives of People's Majlis

[illegible] ވިދާޅުވިއެވެ.

ހ. [illegible]

[illegible] ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ.

ށ. [illegible]

[illegible] ވިއެވެ.

ނ. [illegible]

މަޝްވަރާގައި ބައިވެރިވެވުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިޔާލު ފާޅުކުރެއްވި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ނިމިގެންދާނެ ކަމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

މާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު އަޙްމަދު ޒާހިރު، މާލޭ ދާއިރާގެ ދެވަނަ
މެމްބަރު ރައީސް ވިދާޅުވީ ރައްޔިތުންނާ ބެހޭ "އިއްތިޙާދު ފިކުރު" މި ޤައުމަށް ބޭނުންވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފަހުރުވެރިކަން ލިބިގެން އުޅޭނެ ކަމުގައެވެ. އަދި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނަށް ހިތްވަރު
ދިނުމުގެ ގޮތުން ކަމުގައި އެކުލެވޭ ބާއްވާ ފިކުރު ބާރުވެރިކަމުގެ އަތުގައި ބާކީ ދެމުން ނިޒާމު މަގުން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނަށް މަޖިލީހުގެ ހިތްވަރު ދެއްވާ މެމްބަރުން ހިޔާލުތަކަށް ޙާޟިރުވުން
އިސްލާމް ދީނާ ބެހޭ ގޮތުން ޤާނޫނު އަސާސީގެ ބާރުތައް ހިފެހެއްޓުމަށް ބޭނުންކުރުމުގައި ބައިވެރިވެވޭނެއެވެ.
އަދި މި ބާރުތައް އިސްލާމީ ގޮތުގައި، އެހެން އިޚްތިޔާރުތައް ދިނުމަށް، އަދި އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގައި މިކަން
ވިސްނުމާއި ބަހުސްކުރުން، އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ކަމާ ގުޅޭ ދިވެހި ރައްޔިތުން
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

އެއަށްފަހު ރައީސް ވިދާޅުވީ މާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު ބާރުގަދަ ކަމަކީ،
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހަމަޖެހުމާއި ފުރިހަމަ ދާއިރާތަކަށް ފުރުޞަތު ދިނުން، އަދި ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ޖެހޭ، ދިވެހި
މަޖިލީހުގައި މިހާރު ބާރުތަކާ ބެހޭ 3 ވަނަ ކަރުދާސް ހިފައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަރުޖަމާ
ރައްޔިތުންނަށް ހުށަހެޅުން ރައްޔިތުންނަށް ބަދަލު، މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރުން ރައްޔިތުންނަށް ދޭ ފުރުޞަތު،
މާލޭ ދާއިރާގެ މެމްބަރުން ފުރިހަމަކުރުމަށް ނިންމެވި ގޮތުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.

ދިރާސާކުރުން ޖަލްސާ ނިންމުމުގެ ކުރިން ފަރާތްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަވައި، އަދި
އަދި މިއަދުގެ ޖަލްސާގައި ބައިވެރިވި ރައީސް ވިދާޅުވީ، ޖަލްސާ ނިމުނީއެވެ. އަދި މިއަދު މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން
ހުކުރު ދުވަހުގެ ޖަލްސާ ބޭއްވުމަށް ފަހު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް 20. ޖުލައި 1982 ވަނަ
ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ ޖަލްސާ ބާއްވަން ނިންމަވައިފައި ވަނީ 8.30 ގައި މަޖިލީހުން ފެށުމަށް ނިންމަވައިގެން ދިޔައެވެ.
އެއީ ރައްޔިތުންގެ ރައީސް ނިންމަވައިގެން ދިޔައެވެ. އެއަށްފަހު، ރައީސް ވާހަކަ ދައްކަވައި ޖަލްސާގެ ބާރު
ހުސްކޮށް ޖަލްސާ ނިންމެވީ 11.30 ގައެވެ.